

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

**СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

24 жовтня 2024 року

Київ – 2024

Редакційна колегія:

Ю.О. Демидова, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ (голова),
І.В. Мельничук, кандидат філологічних наук, доцент,
декан факультету філології та масових комунікацій МДУ (заст. голови),
В.О. Кудлай, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.В. Євмененко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології МДУ,
І.О. Петрова, кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.О. Федотова, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор
кафедри інформаційної діяльності МДУ.

Затверджено на засіданні кафедри інформаційної діяльності
(протокол № 6 від 12.11.2024)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою факультету філології та масових комунікацій Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 12.11.2024)

Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 24 жовтня 2024 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю.О. Демидова, І.В. Мельничук; упоряд. В.О. Кудлай, О.В. Євмененко, І.О. Петрова, О.О. Федотова. – Київ : МДУ, 2024. – 416 с.

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ», яка відбулася 24 жовтня 2024 року з ініціативи кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Європейського Союзу.

У тематичних напрямках учасниками конференції розглянуті актуальні питання інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі, інформаційні технології та інтернет ресурси у діяльності сучасних інформаційних агенцій, бібліотек, служб діловодства та архівів, виклики у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, культурології, філології, журналістики та інших, дотичних до соціальних комунікацій спеціальностей, особливості інформаційної та документознавчої діяльності, менеджменту та маркетингу у сфері соціальних комунікацій, культури та мистецтва, прикладних студій та інновацій в журналістиці, рекламі та зв'язках з громадськістю, інноваційних технологій в мовознавстві та літературознавстві, тенденцій розвитку україністики в умовах становлення інформаційного суспільства.

Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам та усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку інформаційної науки, філології, журналістики, документознавства, бібліотекознавства та архівознавства.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів несуть автори опублікованих у збірнику доповідей

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ АРХІВІВ І СЛУЖБ ДІЛОВОДСТВА УСТАНОВ: НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ

Цифрова трансформація докорінно змінює способи управління документацією та інформацією. Архіви та служби діловодства тепер функціонують у цифровому просторі, використовуючи автоматизовані системи для обробки великих обсягів даних. Цей процес супроводжується новими викликами, такими як забезпечення кібербезпеки, розвиток нових навичок роботи з технологіями та адаптація до швидкозмінних інформаційних потоків.

Маріупольський державний університет, який зараз функціонує в Києві як *civic university*, відповідає цим викликам, розробляючи інноваційні освітні програми. Освітньо-програма другого (магістерського) рівня вищої освіти «Керування документаційними процесами та розвиток цифрової громади» [1; 2] спрямована на підготовку спеціалістів із сучасними компетенціями для управління діловодством і архівною справою в умовах цифрової трансформації.

Перехід до цифрових технологій суттєво змінює процеси в архівах та службах діловодства. Основні виклики включають забезпечення безперервного доступу до інформації в електронному форматі, захист конфіденційних даних від кіберзагроз, впровадження нових інформаційних технологій, таких як штучний інтелект (ШІ) і великі дані (Big Data), у роботу з документами.

Таблиця 1.

Порівняння традиційних і цифрових архівів

Аспект	Традиційний архів	Цифровий архів
Доступ до інформації	Фізичний доступ	Дистанційний через онлайн-платформи
Формат документів	Паперові документи	Електронні файли та бази даних
Пошук інформації	Ручний	Автоматизований пошук (AI)
Ризики	Пожежі, псування	Кібератаки, технічні збої

Для ефективної роботи в умовах цифрової трансформації, спеціалісти з діловодства та архівної справи повинні володіти широким спектром компетенцій. Освітня програма «Керування документальними процесами та розвиток цифрової громади» в МДУ орієнтована на підготовку кадрів із навичками: роботи з електронними архівами та системами документообігу; цифрової інформаційної безпеки та управління ризиками; впровадження інноваційних рішень для громад та установ.

Таблиця 2.

**Компоненти освітньої програми, що враховують
аспекти цифрової трансформації**

Навчальна дисципліна	Зміст	Кредити
Електронні архіви	Створення, зберігання та захист електронних документів	5
Цифровізація документальних процесів	Автоматизація процесів діловодства	5
Захист управлінської інформації в електронній та паперовій формі	Основи кібербезпеки та інформаційної безпеки	5
Інформаційно-аналітичне забезпечення управління	Використання аналітичних інструментів для прийняття рішень	5

Використання новітніх технологій у документальних процесах суттєво підвищує ефективність роботи архівів і служб діловодства та сприяють автоматизації багатьох процесів.

Однією з ключових переваг ШІ є його здатність автоматизувати рутинні процеси та пришвидшувати обробку великих обсягів інформації. У сфері діловодства та архівної справи ШІ активно використовується для класифікації документів за змістом та форматом. Це скорочує час на ручну обробку та мінімізує помилки. Розпізнавання текстів із паперових або сканованих документів та їх автоматичної цифрової обробки також є досить ефективним на основі використання систем ШІ. Формування звітів на основі вхідних даних у ШІ дає змогу швидко аналізувати поточні процеси. В окремих державних установах вже впроваджено системи, які автоматично аналізують вміст електронних листів і розподіляють їх між відповідними відділами. Це значно

зменшує час на сортування кореспонденції. Завдяки таким рішенням процеси діловодства стають не лише швидшими, але й ефективнішими. Одним із викликів при впровадженні ШІ є те, що працівники повинні освоїти нові навички для роботи з такими інструментами.

Аналітика великих даних відіграє критичну роль у сучасних документаційних процесах, особливо для великих організацій та державних установ. Великий обсяг інформації, що генерується щодня, потребує нових інструментів для її ефективного аналізу.

Приклади застосування Big Data в документаційних процесах:

- моніторинг інформаційних потоків у реальному часі для виявлення аномалій та потенційних проблем.
- прогнозування та аналіз тенденцій, що дозволяє приймати стратегічні управлінські рішення на основі об'єктивних даних.
- побудова зв'язків між різними документами та інформаційними системами, що полегшує пошук і взаємодію з великими масивами даних.

Державні установи, які обробляють значний обсяг заявок, можуть використовувати Big Data для аналізу типових запитів і розробки шаблонів відповіді. Це зменшує навантаження на працівників і підвищує якість обслуговування громадян.

Таблиця 3.

Зменшення часу на аналіз документів за допомогою ШІ та Big Data

Процес	Ручна обробка	З використанням ШІ та Big Data
Класифікація документів	3 години	10 хвилин
Формування звітів	2 дні	1 година
Аналіз електронної пошти	4 години	15 хвилин

Впровадження новітніх технологій, таких як ШІ та аналітика великих даних, стає необхідністю для сучасних установ. Це дозволяє зменшити обсяги використання електроенергії в умовах можливих атак на український енергетичний сектор, оптимізувати документообіг, покращити якість управління

інформацією та підвищити ефективність роботи архівів і служб діловодства.

Для установ, організацій та підприємств України сьогодні важливо інвестувати в навчання персоналу для роботи з новітніми технологіями, розробляти та впроваджувати політики кібербезпеки для захисту даних, використовувати штучний інтелект для оптимізації процесів документообігу, застосовувати аналітику великих даних для прогнозування та стратегічного управління інформацією.

Варто зупинити увагу на впровадженні в Маріупольському державному університеті системи електронного документообігу iDoc та її впливі на вдосконалення адміністративних і освітніх процесів. Ця система є ключовим елементом цифрової трансформації університету та повністю узгоджується з новою стратегією цифровізації МДУ [3].

Система iDoc дозволяє не тільки автоматизувати документообіг, але й забезпечує прозорість та ефективність у всіх адміністративних процесах університету. Основними перевагами цієї системи є: швидкий доступ до документів з будь-якої локації; автоматизація рутинних завдань; задовільний рівень захисту даних.

Цифровізація є ключовим напрямком розвитку МДУ, особливо після вимушеного переміщення університету до Києва. У рамках цієї стратегії активно впроваджуються сучасні інформаційні технології для забезпечення високої якості управління та освіти. Впровадження iDoc – це лише одна з ініціатив, які сприяють створенню університетської екосистеми цифрових рішень. Важливі кроки цієї стратегії включають розвиток корпоративних цифрових платформ для навчання та адміністрування, а також підвищення цифрових компетентностей студентів і викладачів.

Проєкт DigiUni [4], у якому бере участь МДУ, відіграє вирішальну роль у розвитку цифрової інфраструктури. У межах цього проєкту університет інтегрує європейські освітні практики та розробляє нові цифрові інструменти для дистанційного навчання та управління документообігом. Це дозволяє

університету залишатися конкурентоспроможним у сучасному освітньому середовищі, забезпечуючи доступність і зручність усіх процесів для студентів і співробітників.

Реалізація стратегії цифровізації та впровадження системи iDoc вже принесли перші результати: університет зміг оптимізувати роботу зі студентськими та адміністративними документами та значно підвищити рівень прозорості своїх процесів. Впровадження таких інструментів є ключем до створення ефективного цифрового середовища, що забезпечує стійкий розвиток університету як *civic university* в сучасних умовах.

Ця стратегія сприятиме подальшому розвитку інноваційних рішень і забезпеченню університету новими можливостями для інтеграції у світовий освітній та науковий простір.

За результатом моніторингу якості освіти серед магістрантів освітньої програми у 2023-2024 навчальному році напрацьовано рекомендації для вдосконалення підготовки кадрів: інтеграція дисциплін з інформаційної безпеки та управління ризиками; розвиток партнерств з компаніями, що впроваджують інноваційні рішення; залучення студентів до проєктів з цифровізації документообігу; використання гібридних освітніх форматів для поєднання оффлайн і онлайн навчання.

Цифрова трансформація архівів і служб діловодства відкриває нові можливості для підвищення ефективності управління інформаційними процесами. Проте ці зміни вимагають нових підходів до підготовки кадрів. Освітня програма «Керування документальними процесами та розвиток цифрової громади» в МДУ демонструє приклад того, як сучасна освіта може відповідати викликам цифрової епохи.

Випускники програми стануть лідерами у своїх галузях, здатними впроваджувати інноваційні рішення та забезпечувати розвиток цифрових громад та відіграватимуть ключову роль у впровадженні прозорих і ефективних інформаційних систем в установах різних рівнів.

Література

1. Освітня програма «Керування документаційними процесами та розвиток цифрової громади» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Маріупольський державний університет: офіційний веб-сайт. URL: <https://mu.edu.ua/educational-programs/keruvannya-dokumentaciynimi-procesami-ta-rozvitok-cifrovoji-gromadi>.

2. Петрова І., Кудлай В. Фахова підготовка в галузі інформаційної, бібліотечної та архівної справи в Маріупольському державному університеті: 20 років досвіду. Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. 2023, № 3. С. 142-147. URL: <https://journals.urau.ua/bdi/article/view/291000>.

3. Стратегія цифровізації на 2023-2027 рр.: сайт МДУ. URL: https://mu.edu.ua/storage/MSU/documents/strategy/strategia_tsifrovizatsii.pdf.

4. DigiUni: освітяни МДУ вивчали іспанський досвід формування цифрового освітнього середовища. Офіційний веб-сайт Маріупольського державного університету. Режим доступу: <https://mu.edu.ua/news/digiuni-mdu-vivchaye-ispanskiy-dosvid-formuvannya-cifrovogo-osvitnogo-seredovishcha>.

УДК 001.89:378.147:37.091.12(043.2)

Коваленко Юлія

/ м. Київ /

РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ

Науково-дослідна робота в сучасному освітньому середовищі відіграє визначну роль у формуванні та розвитку майбутніх фахівців у різних галузях. Ця форма академічної діяльності є необхідною для підготовки кваліфікованих кадрів, які здатні впроваджувати інновації, вирішувати складні завдання та вносити вагомий внесок у розвиток науки, технологій та суспільства загалом.

Традиційно вважається, що науково-дослідна робота студентів – це